

ВІДГУК

офіційного опонента, докторки медичних наук, професорки кафедри педіатрії та дитячих інфекційних хвороб Буковинського державного медичного університету МОЗ України, м. Чернівці.

Колоскової Олени Костянтинівни на дисертаційну роботу Дутчук Оксани Василівни на тему: «Клініко-метаболічні зміни при пневмоніях у дітей раннього віку та їх роль у прогнозуванні ускладнень», подану до захисту у разову спеціалізовану вчену раду разову спеціалізовану вчену раду ДФ 20.601.120 (14306)

Івано-Франківського національного медичного університету, що створена згідно наказу ректора № 652-д від 27.05.2026 року для розгляду та проведення разового захисту дисертації на здобуття ступеня доктора філософії в галузі знань – 22 «Охорона здоров'я», за спеціальністю 228 – «Педіатрія»

Обґрунтування вибору теми дослідження.

Проблема негоспітальної пневмонії у дітей раннього віку залишається однією з найбільш актуальних у сучасній педіатрії у зв'язку з високою частотою госпіталізацій, ризиком розвитку тяжких ускладнень, значною часткою бактеріальних та вірусних асоціацій, а також труднощами раннього прогнозування несприятливого перебігу захворювання. Особливої актуальності дана проблема набула в умовах пандемії COVID-19, що супроводжувалась зміною клінічних проявів пневмоній, збільшенням частоти метаболічних порушень, системного запалення та тромботичних ускладнень у дітей раннього віку.

У дисертаційній роботі автором проведено комплексне дослідження клінічних, лабораторних, метаболічних та морфологічних змін при негоспітальних пневмоніях у дітей раннього віку, у тому числі асоційованих із COVID-19, із визначенням факторів ризику ускладненого перебігу та розробкою прогностичної моделі щодо ризику розвитку ускладнень.

Таким чином, обрана тема є актуальною, сучасною та має важливе теоретичне і практичне значення для педіатрії.

Оцінка наукового рівня дисертації і наукових публікацій здобувача.

Основні результати дисертаційної роботи достатньо висвітлені у наукових публікаціях автора, фахових виданнях та матеріалах науково-практичних конференцій. За темою дисертаційного дослідження опубліковано 8 наукових праць, з них 5 статей у провідних наукових фахових виданнях України та 1 надрукована у виданнях, що входять до міжнародних наукометричних баз (SCOPUS), 2 тези у матеріалах науково - практичних конференцій із міжнародною участю та 3 акти впровадження.

Основні положення дисертаційної роботи обговорені та представлені на наукових семінарах клінічних кафедр Івано – Франківського національного медичного університету, також результати були оприлюднені та обговорені на конференціях:

1. Дутчук О. В., Жияк О. В., Шлімкевич І. В., Ільків М. І. Особливості перебігу пневмонії у дітей Прикарпатського регіону на тлі завершення пандемії SARS-CoV-2 (Covid-19) Світ наукових досліджень. Випуск 31: матеріали Міжнародної мультидисциплінарної наукової інтернет-конференції (м. Тернопіль, Україна, м. Ополе, Польща, 20-21 червня 2024 р. / за ред. : О. Патряк та ін. ГО “Наукова спільнота”, WSZIA w Opolu. Тернопіль: ФО- П Шпак В.Б. 2024. с. 115 - 117. <https://www.economy-confer.com.ua/full-article/5608/>
2. Дутчук О. В., Лембрик І.С., Ільків М. І. Окремі показники прооксидантної системи у дітей із тяжким ускладненим перебігом пневмонії. Світ наукових досліджень. Випуск 46: матеріали Міжнародної мультидисциплінарної наукової інтернет-конференції (м. Тернопіль, Україна, м. Ополе, Польща, 20-21 листопада 2025 р. / за ред. : О. Патряк та ін. ГО “Наукова спільнота”, WSZIA w Opolu. Тернопіль: ФОП Шпак В.Б. 2025. с. 164-166). <https://www.economy-confer.com.ua/full-article/6515/>

Дисертаційна робота виконана згідно плану науково-дослідних робіт Івано-Франківського національного медичного університету і є фрагментом

комплексної науково-дослідної роботи кафедри пропедевтики педіатрії, кафедри педіатрії та кафедри дитячих хвороб ПО «Вивчення стану здоров'я та особливостей адаптації дітей Прикарпаття за умов гострих та хронічних соматичних захворювань, їх профілактика та реабілітація», державний реєстраційний номер 0121U111146 (2022-2026 рр.).

Наукова новизна отриманих результатів досліджень.

У дисертаційній роботі проведено комплексну оцінку клініко-лабораторних, метаболічних та морфологічних змін при негоспітальній пневмонії у дітей раннього віку, зокрема на тлі COVID-19.

Автором встановлено провідні фактори ризику розвитку ускладненого перебігу пневмоній, серед яких найбільше значення мали супутні захворювання, попередня антибіотикотерапія, рекурентні гострі респіраторні захворювання та порушення календаря профілактичних щеплень. Наукову цінність мають результати дослідження метаболічних порушень, показників молекул середньої маси, D-димеру, маркерів оксидативного стресу та їх зв'язку з тяжкістю перебігу пневмонії. Особливу увагу заслуговують результати морфологічного дослідження клітин крові, які продемонстрували виражені деструктивні зміни нейтрофілів, лімфоцитів та еритроцитів при ускладненому перебігу пневмоній, особливо на тлі COVID-19.

Практичний та науковий інтерес становить розроблена автором прогностична модель ризику розвитку ускладнень із використанням дискримінантного аналізу, що продемонструвала високу чутливість щодо виявлення ускладнених форм пневмонії.

Наукова обґрунтованість отриманих результатів, наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації.

Мета дослідження сформульована чітко та логічно і полягала в оптимізації методики діагностики негоспітальної пневмонії у дітей раннього віку на основі клініко-лабораторних, метаболічних та морфологічних змін показників крові, визначенні провідних факторів ризику ускладненого перебігу пневмоній, у тому

числі на тлі COVID-19, та розробці діагностичної моделі ризику розвитку ускладнень.

Для досягнення поставленої мети автором сформовано логічні та послідовні завдання дослідження, які повністю відповідають темі дисертаційної роботи.

У роботі використано сучасні клінічні, лабораторні, інструментальні, морфологічні та статистичні методи дослідження. Проведено ретроспективний аналіз медичної документації, когортне дослідження та дослідження типу «випадок-контроль».

Статистична обробка результатів виконана коректно із застосуванням методів дискримінантного аналізу та побудови прогностичних моделей. Автором використано лінійний дискримінантний аналіз із проведенням ковзного екзаменування та оцінкою правильності класифікації пацієнтів.

Отримані результати є достатньо обґрунтованими, статистично підтвердженими та логічно узагальненими у висновках.

Рівень виконання поставленого наукового завдання, оволодіння здобувачем методологією наукової діяльності.

Дисертаційна робота є самостійно виконаним науковим дослідженням здобувачки. Авторкою особисто здійснено патентно-інформаційний пошук, проведено аналіз вітчизняних і зарубіжних наукових джерел за тематикою дослідження. Спільно з науковим керівником розроблено програму дослідження, визначено його мету та завдання, обґрунтовано вибір методів і методичних підходів.

Здобувачка самостійно опанувала необхідні експериментальні та аналітичні методики, виконала повний обсяг дослідницької роботи, провела системний аналіз літературних даних та особисто здійснила збір і обробку отриманих результатів. Математико-статистичний аналіз матеріалу також виконано авторкою самостійно, що забезпечило наукову обґрунтованість, достовірність і точність отриманих результатів.

Провідна роль здобувачки належить у підготовці результатів дослідження до публікації. У наукових працях, опублікованих у співавторстві, внесок авторки є визначальним: їй належать основні наукові ідеї, матеріали дослідження, їх аналіз та сформульовані висновки. Використання наукових ідей, результатів чи розробок співавторів без відповідного авторського внеску відсутнє.

Практичне і теоретичне значення результатів дослідження.

Теоретичне значення дослідження полягає у розширенні та поглибленні сучасних наукових уявлень щодо чинників ризику розвитку ускладненого перебігу негоспітальної пневмонії у дітей раннього віку. У роботі проаналізовано особливості клінічних проявів, лабораторних показників і морфологічних характеристик перебігу захворювання, зокрема в умовах поєднання з COVID-19.

Проведене дослідження морфологічних особливостей клітин периферичної крові дозволило визначити їхню потенційну діагностичну цінність, що може бути використано для вдосконалення діагностичних підходів у практичній діяльності лікаря, насамперед з метою раннього прогнозування розвитку ускладнених форм захворювання.

На підставі отриманих результатів запропоновано комплекс найбільш інформативних маркерів, які характеризуються високими показниками чутливості та специфічності щодо раннього виявлення ризику ускладненого перебігу негоспітальної пневмонії у дітей раннього віку. Отримані дані доповнюють сучасні наукові знання про особливості перебігу негоспітальних пневмоній у дітей цієї вікової категорії, у тому числі на тлі COVID-19, та можуть бути використані для оптимізації діагностичних алгоритмів, підвищення ефективності прогнозування і профілактики розвитку ускладнень.

Практичне значення дисертаційної роботи полягає у визначенні комплексу клінічних, лабораторних, метаболічних та морфологічних маркерів, які можуть використовуватись для раннього прогнозування ускладненого перебігу негоспітальної пневмонії у дітей раннього віку.

Запропонована прогностична модель дозволяє формувати групи високого ризику розвитку ускладнень та може бути використана у практичній діяльності педіатричних стаціонарів для оптимізації лікувально-діагностичної тактики.

Основні положення та висновки дисертаційної роботи впроваджені:

Отримані в дисертаційній роботі результати впроваджені в науково-дослідну роботу та навчальний процес: кафедри педіатрії (затв. 07.01.2025 р.), кафедри пропедевтики педіатрії (затв. 20.02.2025 р.), Івано-Франківського національного медичного університету, кафедри педіатрії Тернопільського національного медичного університету ім. І. Я. Горбачевського (затв. 07.01.2025 р.).

Обсяг та структура роботи, оцінка змісту дисертації та її завершеність.

Дисертація викладена на 203 сторінках друкованого тексту (130 сторінок основного тексту) й складається з таких розділів: анотація, вступ, огляд літератури, матеріали та методи, 2-х розділів результатів власних досліджень, аналіз та узагальнення результатів дослідження, висновки, практичні рекомендації, список використаних джерел, додатки. Список використаних джерел включає 178 найменувань, із них 4 - кирилицею і 174 - латиницею. Робота проілюстрована 36 таблицями та 40 рисунками.

В анотації, що подана українською та англійською мовами, у стислому вигляді вказується на актуальність проблеми, отримані автором нові наукові положення і висновки, що виносяться на офіційний захист, наукову новизну та практичну значимість і перелік опублікованих праць за темою дисертації.

Вступ містить матеріали, які обґрунтовують актуальність теми дослідження, зв'язок роботи із науковими програмами Івано - Франківського національного медичного університету, чітко сформульовану мету та аргументовані 7 завдань, необхідних для її досягнення. Об'єкт, предмет та основні методи дослідження викладені автором чітко, лаконічно і послідовно. Подано новизну і практичну значимість роботи, вказано особистий внесок здобувача і відомості про апробацію результатів дослідження на науково-практичних форумах.

Огляд літератури (розділ 1 «Сучасні уявлення про пневмонії та її ускладнення у дітей») складається із 5 підрозділів. У першому підрозділі описано сучасний стан проблеми та основні чинники розвитку пневмоній у дітей раннього віку. Підрозділ 2 висвітлює етіологічну структуру негоспітальних пневмоній у дітей раннього віку. У третьому підрозділі автор наводить дані про основні патогенетичні механізми розвитку пневмоній у дітей. Підрозділ 4 висвітлює основні клінічні особливості негоспітальних пневмоній у дітей раннього віку та аналіз методів діагностики, що використовуються при пневмоніях. У підрозділі 5 описано сучасні підходи до лікування пневмоній у дітей раннього віку, що супроводжуються метаболічними порушеннями. Слід зазначити, що глибокий аналіз літературних джерел дозволив дисертантці виокремити невивчені питання, які вона винесла як завдання свого дослідження.

Розділ 2 «Матеріали і методи дослідження» містить загальну характеристику дослідження з описом методів. У межах дослідження, проведено вивчення показників крові, як основних критеріїв ускладненого перебігу пневмоній, в тому числі на фоні інфікування SARS-CoV-2.

Відповідно до запланованих завдань дослідження хворі були розділені на 2 групи: 1 група - діти раннього віку з неускладненою негоспітальною пневмонією, 2 група - діти аналогічного віку з ускладненим перебігом негоспітальної пневмонії, які в свою чергу були поділені відповідно до наявності супутнього коронавірусного навантаження. Дані групи були однаковими відповідно віку, клінічною симптоматикою та кількістю методів обстеження. Контрольну групу 20 дітей, склали діти з іншими незапальними соматичними захворюваннями.

Використані методи достатньо інформативні та відповідають меті, дозволяють у повному обсязі реалізувати конкретні завдання, поставлені в роботі. Рівень статистичної обробки даних є адекватний до поставлених задач. Описано кожен з вказаних методів (характеристика дослідженого матеріалу, експериментальні моделі, що використані в роботі, описані методи морфологічних та статистичних досліджень).

Розділи 3-4 присвячені викладу результатів власних досліджень.

Розділ 3 («Поширеність та клінічна характеристика негоспітальних пневмоній серед дітей раннього віку») складається із шести підрозділів.

У першому подано вивчення показників поширеності пневмоній у дітей раннього віку в Івано-Франківській області та основні аспекти захворюваності, які впливають на поширеність пневмоній та виникнення їх ускладнень у дітей раннього віку.

У другому автор описує клінічні та параклінічні особливості перебігу негоспітальних пневмоній у дітей раннього віку.

У третьому детально подано особливості рентгенологічного та ультразвукового дослідження при ускладнених та неускладнених негоспітальних пневмоніях у дітей раннього віку

Підрозділ 4 містить дані щодо диференційної діагностики пневмоній.

У підрозділі 5 подана основна морфологічна характеристика крові при негоспітальній пневмонії.

У шостому підрозділі детально описано основні показники оксидативного стресу і його вплив на метаболічні процеси у дітей раннього віку з пневмонією.

Розділ вміло ілюстрований 40-ма рисунками, які логічно демонструють основні показники, які досліджувалися, та підтверджують достовірність і значущість отриманих результатів.

Розділ 4 («Статистична характеристика негоспітальних пневмоній у дітей раннього віку») описує особливості показників ендогенної інтоксикації в умовах гіпоксичного ураження при пневмоніях у дітей раннього віку, метаболічні характеристики крові при пневмоніях, основні статистичні характеристики запальних показників крові при пневмоніях у дітей раннього віку враховуючи наявність коронавірусної інфекції, статистичну діагностику та прогнозування перебігу негоспітальних пневмоній. Описано прогнозування розвитку ускладнень при негоспітальній пневмонії у дітей раннього віку.

Розділ «Аналіз і узагальнення результатів дослідження» є глибоким аналізом результатів власних досліджень автора про отримані результати роботи. Слід зазначити, що дисертантка не тільки наводить основні положення роботи, а вміло співставляє отримані результати з літературними даними,

активно вступає в полеміку з іншими дослідниками, порівнює з аналогічними результатами вітчизняних і зарубіжних праць. Стиль написання цього розділу є свідченням глибокої обізнаності дисертантки з проблемними питаннями, піднятими у дисертації.

Висновки відповідають меті і завданням дослідження, чітко сформульовані і закономірно випливають із результатів роботи.

Практичні рекомендації є конкретними, зрозумілими, доступними, з акцентом на особливостях отриманих результатів відображають пропозиції здобувача.

Список використаної літератури упорядкований згідно вимог ДАК України.

Робота написана науковою літературною українською мовою з дотриманням вимог гістологічної номенклатури.

Зауваження, пропозиції та недоліки щодо змісту та оформлення дисертації.

Принципових зауважень до дисертаційної роботи немає. У роботі наявні окремі фразеологічні та стилістичні неточності, а також технічні помилки комп'ютерного набору тексту, але вони не впливають на сутність отриманих результатів та текстовий виклад дослідницьких матеріалів за темою. Зазначені зауваження не знижують загальної позитивної оцінки дисертаційної роботи.

Після аналізу дисертаційної роботи хотілося б отримати відповіді на наступні питання:

1. У дисертаційній роботі для прогнозування ускладненого перебігу пневмонії використано метод дискримінантного аналізу. Чим був обумовлений вибір саме цього методу математичного моделювання?
2. У роботі встановлено значущу роль показників оксидативного стресу та морфологічних змін клітин крові у прогнозуванні ускладнень. Які з досліджених показників, на Вашу думку, мають найбільшу перспективу для впровадження у рутинну клінічну практику та чому?
3. У дослідженні значна увага приділена COVID-асоційованим пневмоніям.

Які клініко-лабораторні та / або метаболічні особливості, за результатами Вашої роботи, найбільш суттєво відрізняли перебіг пневмонії на тлі COVID-19 від негоспітальної пневмонії без COVID-асоціації?

Відсутність (наявність) порушень академічної доброчесності.

Згідно з експертним висновком про перевірку на наявність плагіату, затвердженого проректоркою з наукової роботи Івано-Франківського національного медичного університету професоркою Козань Н.М. 21.04.2026 р., комісія з виявлення та запобігання плагіату в університеті, створена наказом ректора ІФНМУ № 1229-д від 23.09.2024 року, перевірявши дисертаційну роботу Дутчук Оксани Василівни на тему: «Клініко-метаболічні зміни при пневмоніях у дітей раннього віку та їх роль у прогнозуванні ускладнень» не встановила ознак плагіату.

Оригінальність даної роботи становить: коефіцієнт подібності 1 – 4,47%, та 2 – 1,49%.

Дисертація та наявні за її темою публікації не містять академічного плагіату.

ВИСНОВОК

Дисертаційна робота Дутчук Оксани Василівни на тему: «Клініко-метаболічні зміни при пневмоніях у дітей раннього віку та їх роль у прогнозуванні ускладнень», виконана під керівництвом докторки медичних наук, професорки Кочерги Зоряни Ростиславівни, та представлена на здобуття ступеня доктора філософії в галузі знань 22 «Охорона здоров'я» за спеціальністю 228 «Педіатрія», є самостійним, завершеним науковим дослідженням, яке містить нове вирішення актуального науково-практичного завдання щодо вирішення актуальної проблеми - клініко-метаболічних змін при пневмоніях у дітей раннього віку та їх роль у прогнозуванні ускладнень. Робота виконана із застосуванням широкого спектру сучасних методів досліджень, має наукову новизну, практичну значимість, адекватна поставленій меті та завданням, у роботі відсутні порушення академічної доброчесності.

Дисертаційна робота виконана на сучасному методологічному рівні і за

актуальністю теми, обсягом виконаного дослідження та отриманих результатів, достовірністю висновків та положень, науковою новизною, науково-практичним та теоретичним значенням цілком відповідає вимогам Постанови Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44 та Постанови Кабінету Міністрів України від 19 травня 2023 р. № 502 щодо здобуття ступеня доктора філософії та вимогам до оформлення дисертації, затвердженим наказом МОН України від 12.01.2017 №40, а її автор Дутчук Оксана Василівна заслуговує на присудження ступеня доктора філософії за спеціальністю 228 «Педіатрія».

Опонент:

**докторка медичних наук,
професорка кафедри педіатрії
та дитячих інфекційних хвороб,
Буковинського державного
медичного університету,
МОЗ України**

Олена КОЛОСКОВА

